

קול קורא לחוקרות ולחוקרים

מחקרים חדשים על סמיר נקאש: יצירה, ארכיון, תרגום וזהות

המרכז לתרבות יהודית ערבית על שם סמיר נקאש מזמין חוקרות וחוקרים, ותיקים וצעירים, להגיש הצעות למחקרים חדשים העוסקים ביצירתו, בעולמו האינטלקטואלי, בזהותו ובמורשתו של **סמיר נקאש**, ובמקומו בשיח על יהודי ארצות ערב, החברה היהודית והערבית בישראל והמרחב המזרחתיכוני.

סמיר נקאש הוא דמות ייחודית המאפשרת לבחון מחדש שאלות הנוגעות ליחסים שבין יהדות, ערביות וישראליות, לזיכרון של יהודי ארצות ערב, לשפה ולתרבות, להגירה ולשייכות, ולמקומם של יהודים במרחב המזרחתיכוני.

הנגשת ארכיונו של נקאש בספרייה הלאומית בימים אלו, לצד תרגום של שלושה מספריו לעברית – ובהם שני תרגומים שראו אור בשנים האחרונות – יוצרים הזדמנות ייחודית לקריאה מחודשת ביצירתו ובמחשבתו.

הקול הקורא מבקש לעודד מחקרים המבוססים על חומרי הארכיון, על יצירתו הספרותית בערבית ועל תרגומיה לעברית, בכדי לבחון את התקבלותו של נקאש בישראל ובעולם הערבי, את האופן שבו נתפסה זהותו ואת תרומתו האפשרית לגיבוש תפיסות מורכבות, מכילות ורב-שכבתיות ביחס לזהותם של יהודי ארצות ערב בישראל ובמרחב המזרחתיכוני.

צירי מחקר מוצעים

הצעות המחקר יכולות להתמקד באחד או יותר מן הצירים הבאים:

1. ארכיונו של סמיר נקאש

מחקרים המבוססים על חומרי הארכיון של נקאש המונגשים בספרייה הלאומית: כתבי יד, טיוטות, התכתבויות, מסמכים, חומרי מחקר, תיעוד אישי וחומרים נוספים. ניתן לבחון באמצעות הארכיון את תהליכי הכתיבה והיצירה, את התפתחות רעיונותיו, את קשריו האינטלקטואליים והתרבותיים ואת ההקשרים ההיסטוריים והחברתיים שבהם פעל.

2. יצירתו של סמיר נקאש בערבית

מחקרים על יצירתו הספרותית הפוריה של סמיר נקאש בערבית. במחקרים אלו אפשר לבחון את השימוש של נקאש בשפה ובספרות ככלים של דימיון וזיכרון, ככלים למתיחת ביקורת – חברתית, פוליטית, תרבותית, וכן ככלים לעיצוב זהות ויצירת מרחבי שייכות חדשים. ניתן לבחון את היחסים בין ערבית לעברית, את התגבשותה של ישראל כמדינה הנמצאת בעולם הערבי אך המבקשת להיבדל ממנו, את מקומה של הערבית-היהודית, את הרב-שפתיות של החברה היהודית בעולם הערבי.

3. סמיר נקאש בתרגום לעברית

מחקרים העוסקים בתרגום של שלושה מספריו של נקאש לעברית (או בתרגום רומן שלו לאנגלית, ורומן אחר לצרפתית).

ניתן לבחון את הבחירות התרגומיות, את המעבר בין ערבית לעברית, את ייצוגם של עולמות תרבותיים ולשוניים של יהודי עיראק ויהודי ארצות ערב, ואת האופן שבו התרגום משנה או מעצב את האופן שבו נקאש נקרא בישראל.

4. התקבלותו של סמיר נקאש

מחקרים שיבחנו את התקבלותה של יצירת נקאש במסגרת של הספרות הערבית או בתרגום בעברית, ובאילו מסגרות תרבותיות, ספרותיות ואקדמיות היא הוצבה, ובכלל זה בקרב סופרים, חוקרים, מבקרים, אנשי תרבות וקוראים.

ניתן לבחון כיצד זוהה נקאש במרחבים אלה (כסופר יהודי, עיראקי, ערבי, ישראלי, מזרחי, יהודי-ערבי או באמצעות קטגוריות אחרות) ומה מלמדת התקבלותו על גבולות הזהות ועל גבולותיה של הספרות הערבית והתרבות הישראלית.

5. זהותם של יהודי ארצות ערב בין ישראל למרחב הערבי

מחקרים הבוחנים את תפיסת הזהות העולה מיצירתו של נקאש ואת תרומתו האפשרית לגיבוש תפיסות מורכבות, מכילות ורב-שכבתיות של יהודי ארצות ערב.

ניתן לעסוק במתח שבין זהות יהודית לזהות ערבית, בין הזיכרון של חיים בעולם הערבי לבין הישראליות, ובין הקטגוריות "מזרחי", "יהודי-ערבי", "עיראקי", "ישראלי" ו"ערבי".

6. שפה, זיכרון, הגירה ומרחב – סמיר נקאש בהקשרים רחבים

ניתן להציע מחקרים הממקמים את יצירתו של נקאש בתוך שדות מחקר רחבים, כגון: לימודי תרגום; לימודי הגירה; הספרות הערבית המודרנית, ובתוכה הספרות העיראקית; ספרות יהודי עיראק; ספרות ערבית בישראל; ספרות מזרחית; היסטוריה חברתית ותרבותית של יהודי ארצות ערב; יחסי יהודים-ערבים; הסכסוך הישראלי-פלסטיני והשתקפותו בשיח אינטלקטואלי וספרותי; חקר המזרח התיכון.

מלגת עידוד למחקר ולכתיבת מאמר

במסגרת הקול הקורא יוענקו **מלגות ל2 או 3 מחקרים בסך כולל של 20,000 ₪**, להצעות המחקר שייבחרו, על ידי הוועדה האקדמית. המלגות מחולקות במימון ובסיוע תמה.

המלגה מיועדת לתמוך בביצוע מחקר ממוקד ובכתיבת מאמר מחקרי, ובכלל זה עבודה עם חומרי הארכיון, איסוף ועיבוד מקורות והכנת המאמר להגשה לבמה אקדמית.

מדובר **במלגת עידוד למחקר ולכתיבת מאמר**, ולא במלגת קיום או במימון מלא של תקופת הלימודים.

המלגה תוענק בהתאם לאיכות הצעת המחקר ולפוטנציאל שלה להניב מאמר מחקרי מקורי ובעל תרומה משמעותית לשדה.

תוצר המחקר

המחקרים הזוכים יידרשו להוביל **למאמר מחקרי מקורי**, ברמה אקדמית לצורך הגשתו לבמה מחקרית מוכרת.

המאמר יכול להיות מיועד לכתב עת שפיט, לאסופת מאמרים מחקרית או לבמה אקדמית מוכרת אחרת, בהתאם לתחום המחקר ולאופיו.
הדרישה היא למאמר מחקרי עצמאי ומקורי, ולא לעבודת סמינר, פרק תזה או פרק דוקטורט כפי שהם. המאמר יכול להתבסס על עבודת התזה או הדוקטורט, אך עליו להיות מעובד למאמר העומד בפני עצמו.

מי מוזמנים/מוזמנות להגיש?

הקול הקורא מיועד לחוקרים וחוקרות בכל שלבי המחקר מכל תחום רלוונטי במדעי הרוח והחברה, לרבות:

ספרות | היסטוריה | לימודי המזרח התיכון | לימודי ישראל | לימודי יהדות | לימודי תרגום | תרבות | שפות | היסטוריה אינטלקטואלית | לימודי הגירה וזיכרון
ניתן להגיש הצעות למחקר חדש וכן הצעות למחקר הנמצא בשלבי גיבוש או ביצוע.

הצעת המחקר תכלול:

1. כותרת המחקר ;
 2. תקציר המחקר – עד 500 מילים ;
 3. שאלת המחקר ומטרותיו ;
 4. תיאור קצר של הרקע המחקרי והספרות הרלוונטית ;
 5. המתודולוגיה המוצעת ;
 6. התייחסות למקורות שבהם מתכוונים להשתמש, ובפרט למקורות הארכיוניים ;
 7. תרומת המחקר הצפויה ;
 8. תיאור התוצר המתוכנן והבמה האקדמית שאליה עשוי המאמר להיות מופנה ;
 9. לוח זמנים לביצוע המחקר ולכתיבת המאמר ;
 10. קורות חיים אקדמיים קצרים ;
 11. פרטי קשר והמוסד האקדמי שבו מתנהל המחקר.
- הצעת המחקר לא תעלה על 2,500 מילים, לא כולל ביבליוגרפיה.

לוח זמנים:

מועד אחרון להגשת הצעות: 31.1.2027

דוא"ל למשלוח ההצעות ולבירורים:

samirnaqqashjacc@gmail.com

ועדת המלגה תהיה מורכבת מארבעה אנשי אקדמיה בכירים ונציג המשפחה.

זכויות וקרדיט

החוקרים הזוכים יהיו רשאים לפרסם את המאמרים באופן עצמאי, בכפוף לכללי הבמה האקדמית שאליה יוגשו.

בכל פרסום הנובע מן המחקר תצוין המלגה כגורם מסייע למחקר, בהתאם לנוסח שיוגדר על ידי הגוף המעניק.